

Zitting 2008-2009
9 oktober 2008

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING
SUBCOMMISSIE VOOR LANDBOUW, VISSERIJ EN PLATTELANDSBELEID

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media, Toerisme, Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over de zorgboerderijen

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, 'Groene Zorg' of 'zorgboerderijen' zijn termen die worden gebruikt voor diverse combinaties van land- of tuinbouw en zorg voor mensen. In veel gevallen gaat het om actieve land- of tuinbouwbedrijven die samenwerken met een instelling of een dienst voor thuiszorg. Soms zijn het eerder sociale werkplaatsen of instellingsboerderijen met eigen land- of tuinbouwactiviteiten.

Met het besluit van de Vlaamse Regering van 14 oktober 2005 werd er een wettelijk kader gecreëerd voor de zorgboerderijen en werd de term zelfs ingeschreven in de Vlaamse wetgeving. Sinds 1 december 2005 kunnen bedrijven die voldoen aan een aantal voorwaarden, aanspraak maken op een beperkte subsidie. Het gaat in principe over een compensatie voor de tijd die boeren en tuinders investeren in de begeleiding van zorgvragers op hun bedrijf. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen het louter aanbieden van infrastructuur van het bedrijf of het zelf opvangen van een zorgvrager door de landbouwer.

Het Steunpunt Groene Zorg vzw werd op 1 februari 2004 opgericht door Cera, Boerenbond en Groep KVLV, en is het centrale aanspreekpunt en promotor van de Groene Zorg. De vraag naar zorgboerderijen overtreft al sinds de lancering het aanbod. Toch stijgt nog elk jaar het aantal erkende zorgboerderijen.

Hoeveel erkende zorgboerderijen zijn er momenteel? Met welke types zorginstellingen wordt er samengewerkt? Over welke vorm van samenwerking gaat het? Verloopt de samenwerking tussen de zorgboerderijen en de zorgsector optimaal? Zijn er verbeterpunten? Op welke wijze ondersteunen de Vlaamse overheid en/of de lokale besturen de coördinatie? Op welke wijze wordt de kwaliteit van het aanbod en de bijhorende begeleiding bewaakt? Hoe evalueert de minister-president de voorbije periode? Kan het aanbod nog worden versterkt en verbeterd in de toekomst?

De voorzitter: Minister-president Peeters heeft het woord.

Minister-president Kris Peeters: Mijnheer de voorzitter, geachte collega's, sinds de start van deze maatregel in december 2005 hebben reeds 296 landbouwers subsidie ontvangen voor Groene Zorg. Voor sommigen is dit bij een eenmalig initiatief gebleven, voor anderen is deze ervaring zo positief geweest dat ze zich er willen blijven inzetten. Ter illustratie, voor het tweede kwartaal van 2008 hebben 171 landbouwers een subsidie aangevraagd voor een totaal bedrag van 210.000 euro. Dit komt neer op een gerealiseerde opvang van gemiddeld 1750 dagen per maand.

Hierbij moet wel gesteld worden dat de zorgboerderijen geen erkenning als zodanig ontvangen. De landbouwer kan wel een subsidie ontvangen als hij aan de subsidievoorwaarden voldoet, maar wij doen als overheid geen uitspraak over de inhoudelijke kwaliteit van de aangeboden zorg op het landbouwbedrijf. Het is de taak van de samenwerkende instelling om te waken over de inhoudelijke kwaliteit van de Groene Zorg.

De types van zorginstellingen waarmee kan worden samengewerkt in het kader van deze subsidieregeling, zijn weergegeven in het besluit van de Vlaamse Regering van 14 oktober 2005 betreffende de toekenning van subsidies voor de zorg en activering van zorgvragers op land- of tuinbouwbedrijven met toepassing van

het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling. Ik heb het netjes uitgetikt en meegegeven. Voor wat de bevoegdheden van het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin betreft, zijn voornamelijk de volgende voorzieningen actief: instellingen met betrekking tot zorg voor mensen met een handicap, gemeenschapsinstellingen voor jongerenwelzijn – bijzondere jeugdzorg – en voorzieningen actief in de preventieve gezondheidszorg. Voor wat de bevoegdheid Onderwijs betreft hebben al een groot aantal centra voor leerlingenbegeleiding de weg naar de zorgboerderij gevonden als vorm van remediëring van probleemjongeren. Het gaat hier dan om time-outprojecten van korte duur. Op te merken valt dat centra voor algemeen welzijnswerk – het maatschappelijk welzijn – weinig vertegenwoordigd zijn en dat de sector van de ouderenzorg en thuiszorg en gedetineerden in het geheel niet vertegenwoordigd zijn.

In de regelgeving zijn twee vormen van zorg opgenomen, naargelang de intensiteit van de zorg. In de praktijk blijkt echter dat de landbouwer zelf betrokken wil zijn bij de begeleiding van de zorgvragers. Het enkel ter beschikking stellen van de infrastructuur komt dan in de praktijk ook bijna niet voor. Wij zijn tot nu toe slechts een tweetal dergelijke zorgboerderijovereenkomsten tegengekomen. De vraag stelt zich dan ook of in het kader van administratieve vereenvoudiging dit onderscheid in de toekomst wel verder behouden dient te blijven. De samenwerking tussen de zorgboer en de zorginstelling wordt vastgelegd in de zorgboerderijovereenkomst. Met deze zorgboerderijovereenkomst worden een aantal essentiële afspraken op papier gezet waardoor een vlotte samenwerking tussen de landbouwers en de zorginstellingen gegarandeerd wordt.

De verdienste van de steunpunten ter zake dient hierbij zeker te worden onderstreept. Voor de landbouwbedrijven en de zorginstellingen die door de steunpunten bij elkaar gebracht zijn, is er van tevoren al een screening gebeurd waardoor mogelijke latere problemen in de samenwerking worden vermeden. Bovendien zijn de steunpunten de eerstelijnscontactpersoon bij gebeurlijke problemen in de samenwerking. Een knelpunt is wel dat de administratieve afhandeling van de dossiers voor de zorginstellingen niet steeds de hoogste prioriteit heeft. Voor de zorginstelling heeft dit immers noch financiële noch andere consequenties. Voor de landbouwer anderszits zijn de consequenties hiervan wel groot. Dit kan gaan tot een latere uitbetaling van zijn subsidie tot het niet aanvaarden van de zorgboerderijovereenkomst en de ermee gepaard gaande zorgactiviteiten. Er is een mismatching: de ene is niet gedreven, de andere kan daarvan zware gevolgen ondervinden. Het is dan ook aangewezen om het huidige systeem van administratieve opvolging bij te sturen om hierop een antwoord te bieden. Mijn administratie is inmiddels gestart met het uitwerken van een alternatief systeem.

Het Steunpunt Groene Zorg speelt naast het Steunpunt Welzijn Oost-Vlaanderen een belangrijke rol in het succes van deze maatregel. Niet alleen zorgen zij voor een toenadering tussen landbouwer en zorginstelling, maar dankzij hun expertise kunnen zij ook zorgen voor de juiste matching tussen zorginstelling en landbouwer. De kwaliteit van de aangeboden zorg is daarom voor een groot gedeelte de verdienste van deze steunpunten. Tot nu toe sprokelden deze steunpunten hun ondersteuning samen op projectmatige basis, waarbij naast privémiddelen een beroep gedaan wordt op projectsubsidies van de Vlaamse overheid en van de provinciale overheden. Het is in elk geval een feit dat veel energie verloren gaat in het zoeken naar financiering waarbij de goede werking van de steunpunten in het gedrang dreigt te komen. Een structurele ondersteuning van de steunpunten is dan ook een belangrijke prioriteit, die ik zeer ter harte neem. Ik zal hieromtrent binnenkort een initiatief nemen.

De betaling van de subsidies en de administratieve opvolging worden uitgevoerd door het departement Landbouw en Visserij, afdeling Duurzame Landbouwonwikkeling. Hierbij wordt er voornamelijk op toegezien dat alle premissen aanwezig zijn voor een kwalitatieve zorg op de boerderij. Bij het uitvoeren van de controles wordt voornamelijk gefocust op de reglementaire subsidievereisten, waaronder de verzekeringsaspecten en de aanwezigheid van een volledig ingevulde zorgboerderijovereenkomst. Daarnaast wordt erover gewaakt dat de meewerkende zorginstelling over voldoende expertise beschikt om een kwalitatieve begeleiding en opvolging te bieden. De verantwoordelijkheid voor de inhoudelijke kwaliteit van het zorgaspect ligt bij de zorginstelling. Zij wordt geacht de nodige verantwoordelijkheid te nemen bij de behandeling en de opvolging van hun cliënten. De controle hierop gebeurt niet specifiek in het dossier van de zorgboerderijen, maar kadert in de controle op de algemene werking van de voorzieningen.

Hoe evalueert de minister-president de voorbije periode? Zeer goed. In de periode sinds de invoering van deze subsidiemaatregel zijn een aantal belangrijke evoluties waar te nemen. De zorg op het landbouwbedrijf wordt stilaan erkend als een volwaardige vorm van zorg op maat. Deze erkenning van Groene Zorg is vooral belangrijk voor de zorgboer, die voorheen soms ten onrechte werd beschuldigd van niet-reglementaire tewerkstelling. Dank zij de zorgboerderijovereenkomst is duidelijk dat het gaat over zorg en niet over arbeid.

Dankzij de bekendheid die deze subsidiemaatregel teweeggebracht heeft en dankzij de verwezenlijkingen van de twee steunpunten, is het aantal zorgboerderijen gestegen van minder dan 100 in 2005 tot bijna 300 op dit ogenblik. Van deze 300 landbouwers zijn er meer dan de helft die op permanente basis Groene Zorg hebben opgenomen als diversificatieactiviteit op hun landbouwbedrijf. Ik ben er onlangs in de Kempen één gaan bezoeken. Het is echt indrukwekkend. Zeer interessant is ook dat de meewerkende echtgenote een niet onbelangrijke rol speelt. Zorg en landbouw liggen heel dicht bij elkaar. Zorg voor natuur en zorg voor mensen: indrukwekkend wat er allemaal gebeurt. De administratieve last die gepaard gaat met de subsidiemaatregel is, zeker voor de korte opvangtypes, tamelijk groot. Het is belangrijk dat er een aantal aanpassingen komt die de administratieve last voor de landbouwer zou moeten verminderen.

Het aantal zorgboerderijen is op korte tijd meer dan verdubbeld: van 100 naar 300. De grote vraag is of de vergoeding die wordt aangeboden en die in feite een vrijwilligersvergoeding is, zal volstaan voor een verdere uitbouw van het aanbod. Men vindt een vergoeding wel belangrijk, maar de vergoeding is niet hoog en dus niet de reden waarom men het doet. Op termijn zullen we een keuze moeten maken welke richting we uit willen. De subsidie wordt op dit ogenblik enkel gedragen door het beleidsdomein Landbouw en Visserij. Deze subsidie is geen subsidie voor de zorgactiviteit maar een compensatie voor de tijd die in de zorg wordt gestopt in een vrijwillig engagement voor een sociaal doel.

De vraag is hierbij of we hier de lijn trekken of dat we aanvaarden dat sommige bedrijven verder gaan en, naar Nederlands model, zich verder specialiseren als professionele zorgboerderij. Dan worden het natuurlijk professionals en niet gewoon een boerderij die aan Groene Zorg doet. Hierbij wordt het zorgaspect op de boerderij ingevuld met de nodige betaling voor de aangeboden diensten. We spreken dan over minizorginstellingen die Groene Zorg aanbieden. Het is een zeer waardevol initiatief waarvoor we de nodige bijsturing moeten doen. Ik zal met de minister bevoegd voor Welzijn nagaan wat we beleidsmatig kunnen doen om de dynamiek door te trekken. Het is vrijwilligerswerk voor een goed doel, dus moeten we ook goed opletten dat we niet te snel de stap zetten naar minizorginstellingen die Groene Zorg aanbieden want dat is een andere dynamiek. Misschien kunnen beide dynamieken naast elkaar groeien, maar dat zal de tijd uitwijzen.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Mijnheer de minister-president, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. Mensen die al een bezoek hebben gebracht aan zorgboerderijen en er met de mensen hebben gesproken, zullen alleen kunnen bevestigen dat er bijzonder waardevol sociaalmaatschappelijk werk gebeurt. Het zou ook goed zijn – zonder de discussie inhoudelijk open te trekken – dat ook gewone boerderijen deze Groene Zorg in de toekomst verder kunnen aanbieden. Dit is in het verleden steeds met goed gevolg het geval geweest. Anderzijds zou de administratieve samenwerking met de welzijnssector, toch beter kunnen. U erkent dit ook in uw antwoord. Door de wijze waarop dit soms verloopt, krijgt men wel eens de verkeerde indruk dat de waardering vanuit de overheid voor deze prestaties te gering is. Een meer eenduidige communicatie met alle zorgboerderijen, kan ervoor zorgen dat, zowel op het financieeladministratieve vlak als op het vlak van waardering, de waardering van de overheid voor dit werk nog groter is.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Mevrouw Tinne Rombouts: Ik ben blij met de positieve evaluatie van de zorgbedrijven. Anderhalf jaar geleden heb ik ook in de welzijnssector de vraag gesteld hoe men daar de evaluatie doet. We spelen hier immers op twee bevoegdheidsdomeinen. Vanuit Landbouw zijn we ervan overtuigd dat dit een belangrijke pijler is, maar ook in de welzijnssector is men duidelijk overtuigd van het belang hiervan. Ik veronderstel dan ook dat er voldoende gezamenlijke overleg- en evaluatierondes gebeuren. Zeker in het kader van de administratieve vereenvoudiging veronderstel ik dat er gesprekken zullen worden gevoerd tussen de beide

domeinen. Er is in een tussenkomst voorzien voor de landbouwers voor hun inzet en de zorg die ze verlenen. Maar eigenlijk is er geen tussenkomst voor de kosten die ze maken. Ik heb dan ook gevraagd hoe de welzijnssector daarmee zal omgaan. Als mensen vandaag worden opgenomen in een instelling, wordt er ook een vergoeding betaald voor hun maaltijden. De mensen die naar een zorgboerderij gaan, moeten vandaag bijvoorbeeld zelf hun vervoers andere kosten betalen. Dat wordt soms gezien als een probleem dat ertoe leidt dat een aantal mensen geen gebruik kunnen maken van de zorgboerderijen. Dat is mijns inziens een punt om mee te nemen naar het volgende overleg met de welzijnssector. Er moet worden bekeken hoe zij eventueel nog tussenkomsten of ondersteuning kunnen voorzien. Het zou immers jammer zijn mochten hierdoor een aantal mensen geen gebruik kunnen maken van dit mooie initiatief.

De voorzitter: De heer De Klerck heeft het woord.

De heer Patrick De Klerck: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, collega's, dit zijn inderdaad pareltjes van synergie tussen Landbouw en Welzijn. De levenskwaliteit van de zorgdragers stijgt enorm. Ik heb zelf een zorgboerderij mogen bezoeken die al lang pionierswerk verricht op dat vlak, namelijk het Provinciaal Instituut voor Diep-Oligofrenen (PIDO) in Brugge. Men werkt daar met een speciaal systeem van draagberries tussen paarden. Dat komt heel sereen over en is heel stimulerend voor de sociale interactie tussen die mensen. Ik ben daar een absolute voorstander van. Ik heb ook gemerkt dat er heel wat ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP) voor het buitengebied worden opgesteld. En in heel wat van die RUP's worden er ook zorgboerderijen ingeschreven. Men kan immers niet alleen gebruik maken van het besluit op de functiewijzigingen om bijvoorbeeld leegstaande stallen te herschikken, maar men kan op die manier ook bijkomende accenten leggen in de lokale plannen, specifiek gericht op de zorgsector. Ook daar wordt er dus tegemoetgekomen aan de vraag.

Mevrouw Tinne Rombouts: Als het Steunpunt Groene Zorg structurele ondersteuning zou kunnen krijgen, zou ik de minister-president daar erg dankbaar voor zijn. Zij leveren echt baanbrekend werk, om contacten te leggen en om de kwaliteit blijvend in het oog te houden.

De heer Jos De Meyer: De minister-president heeft dat engagement ook uitgesproken in zijn antwoord.

De voorzitter: Het incident is gesloten.